

UDC 316.6

Ivkin, V.M.

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE UNEMPLOYED: ANALYSIS OF THE LATEST RESEARCH

Ivkin, V.M. Psychological features of the unemployed: analysis of the latest research. The article analyzes modern research on distinctive psychological characteristics of the unemployed. It is noted that the central element of the problem of unemployment is its personal, purely psychological component. The impact of the unemployment situation on a person is conditioned by the deprivation of their needs and the emergence of other needs. These factors can lead to significant changes in mental states of the unemployed.

It is emphasized that a person who finds himself in a situation of unemployment is affected by many different factors. The unemployed should be made aware of those factors (organization of time, relationships with relatives, attitude towards income, etc.) in order to cope with the situation of unemployment.

Keywords: *the unemployed, situation of unemployment, needs, psychological features, deprivation, stress.*

Івкін В.М. Психологічні особливості безробітного: аналіз сучасних досліджень. Стаття присвячена аналізу сучасних досліджень психології безробітного. Отримано, що центральною складовою проблеми безробіття є її особиста, чиста психологічна складова. Вплив ситуації безробіття на особистість обумовлено депривацій одних потребностей (матеріальне забезпечення, самоповага, спілкування і т.д.) і виникненням інших потребностей (в робочому місці). Вказані фактори здатні призводити до суттєвих змін в психології безробітного.

Подкреснуто, що особистість, опинившись в ситуації безробіття, відчуває вплив багатьох різних факторів. Те фактори, які визначаються психологією безробітного (організація часу, взаємини з близькими, відношення до доходу і т.д.), можуть бути усвідомлені безробітним і направлені на конструктивне подолання ситуації безробіття.

Ключові слова: *безробітний, ситуація безробіття, потреби, психологічні особливості, депривація, стрес.*

Problem statement. The current economic relations in Ukraine are characterized by instability in the labor market. This aggravates the problem of unemployment and results in economic, social and psychological losses sustained by the country. The problem of unemployment is, for the most part, considered to be purely economic, since unemployment is closely linked to a variety of indicators of the economic well-being of the country and its citizens. Another aspect of this problem is its social effects: the economic well-being of society affects its members' social well-being. However, in our opinion, the central aspect of unemployment is its personal, purely psychological component. An individual who finds him/herself in a situation of unemployment, is affected by a multitude of different factors. Those factors, which are associated with the psychology of the unemployed (organization of time, relationships with relatives, attitudes towards income, etc.), can be understood and used by the unemployed for their constructive overcoming of the unemployment situation.

In view of this, attention in the presented theoretical study was focused on the common psychological characteristics of the unemployed.

Literature review. In terms of the psychological impact of unemployment on the personality, western scientific literature distinguishes two main categories of research: 1) psychological health and psychological well-being, including such variables as positive emotions, satisfaction, negative emotional reactions, self-esteem, depressive symptoms, guilt, physical illness, mental illness, fatigue, life satisfaction, apathy, structured and purposeful use of time and stress symptoms and 2) individuals' reactions to the unemployment situation including: their perception of being unemployed, external control locus, work ethics and work values, anger, indicators of psychological development, loneliness, boredom, behavioral changes, forms and the frequency of job search [21].

Ukrainian researchers focus on the gender characteristics of the unemployed, their motivation, personal characteristics, behavioral strategies, professional self-determination as well as the consequences of long-term unemployment, unemployment prevention and vocational training and unemployment counseling [4; 7; 14; 15].

The aim of this study is to investigate common psychological characteristics of the unemployed.

Results and discussion. Psychologists note that unemployment is a socio-economic phenomenon of the individual's wish-independent discontinuation of work [12].

Thus, the unemployed person does not have a job (suspended employment), although he/she needs to find a job. In our opinion, the satisfaction of the need for employment, on the one hand, is determined by the jobless individual's psychological condition, and on the other, determines his/her psychological condition.

The psychological condition of the jobless individual, favorable for his/her meeting of the need for employment, means that the individual demonstrates appropriate activities in finding a job, effectively uses the free time and believes in the best satisfaction of his/her need for employment. On the other hand, the barriers to meeting the need for employment can lead to disappointment, moodiness, etc. This effect of the need for employment on the jobless individual's psychological condition is due to the fact that, being employed, the individual gets an opportunity to satisfy a range of their vital needs including the needs for self-respect, communication and safety as well as physiological needs, etc. [11].

Thus, the effects of unemployment on a jobless person are due to the deprivation of some of their needs (the needs for financial security, self-respect, communication, etc.) and the emergence of other their needs (the need for employment).

These factors can lead to significant changes in the psychology of the unemployed. In this respect, some researchers characterize the jobless person quite neutrally, while others describe them as having solely psychologically negative attributes.

For example, a study that neutrally characterizes the psychology of the unemployed is the one conducted by G.V. Boyko: during unemployment the individual sustains qualitative changes in their Self-concept. Such changes can be considered as the transformations of their self-perception, considered as a special personal activity, that is carried out during the period of unemployment [1]. V.P. Logvinenko found that the main value of the unemployed was financial wealth and money [13], which is obviously due to the deprivation of their need for good income.

According to the Institute of Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine, the important characteristics of the unemployed include activity, self-efficacy and personal values [17]. According to A.N. Demin, the psychological characteristics of the unemployed that have positive effects on their unemployment overcoming potential include a positive attributive style and inclusion in the social network [5].

Thus, this group of studies suggests that the psychological characteristics of the unemployed associate with the changes in their self-esteem, life attitudes, feelings and mood that allow them to actively and positively cope with unemployment.

The negative changes in the psychology of jobless individuals, according to various studies, result from a range of complex psychological problems in all areas of their life.

For example, O.V. Korchevna suggests that common psychological characteristics of the unemployed include their low readiness to face changes in life and profession, inability and reluctance to assume responsibility for their lives, poor faith in themselves and high conformism and anxiety [10]. The jobless people are characterized by the lack of energy and nervousness [6].

People who have lost their job are usually depressed, dissatisfied with life, pessimistic and fatalistic, nervous and aggressive, emotionally unstable, feel lonely and socially isolated and have a bad sense of time [6].

Western researchers point out that those who cannot find job, negatively reassess their competence, become less active and less satisfied with life [12]. That is, during unemployment, the individual's life activity decreases and self-concept worsens [5].

K.I. Paul and J.V. Vastamaki have found that unemployment does not change the goals that individuals want to achieve in their life, but makes these goals' achievement less probable, which produces a negative effect on jobless individuals' well-being [22].

Thus, studies of this group suggest the presence of psychological characteristics in the unemployed that include moodiness, lack of energy, reduced personal liberty, nervousness, emotional instability, dissatisfaction with life, low self-esteem and well-being.

In addition, characterizing the unemployed, some researchers emphasize their being under stress [8; 12], while others describe their condition as a crisis [2]. In this case, stress is considered as a negative psychological condition [9].

For example, L.M. Kostenko notes that unemployment can be regarded as a stressful situation that threatens the biological, social and personal existence of the individual [11]. On the other hand, according to other studies, unemployment is associated with crisis states caused by the forced deformation of the individual's life style and values [4]. V.P. Logvinenko notes that unemployment is another personal crisis, a stressful factor characterized by high anxiety [14]. A.N. Demin has introduced a special concept of individual employment crisis to denote the destruction, deformation and radical rebuilding of individuals' significant relationships with employment [5].

We support the position of the Institute of Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine [17] according to which significant problems faced by a jobless individual develop into stress only if he /she lacks psychological stability. In addition, the crisis experienced by the unemployed may be aggravated by certain characteristics of the labor market, different stereotypes as well as social, demographic and psychological characteristics of the unemployed [19].

The fact that stress or crisis condition may or may not be developed by the unemployed has been also confirmed by the studies on the stages of unemployment (*Table 1*).

Table 1

Main unemployment stages

Stages	Researchers		
	P. Eisenberg, P.F. Lazarfeld [3; 20]	R. Lavier [3]	L. Peltsman [3]
1	Initial shock	Shock, emotional stress	Uncertainty, shock
2	Active job search	Reality negation	Subjective relief and constructive adaptation
3	Pessimism, anxiety	Anger	Low resistance
4	Fatalism, adaptation to new conditions	Depression, despair, passiveness	Helplessness, acceptance of the situation, fear of a new job
5	-	Possible change in values	-

Thus, when the unemployed individual is constructively adapting to unemployment (the second stage according to L. Peltsman), actively searching for a job (the second stage by P. Eisenberg and P.

F. Lazarfeld) and trying to satisfy his/her need for a new job, he/she may have no signs of stress or crisis. Of course, as unemployment moves on to other stages, the risks of negative psychological changes in the unemployed individual increases: he/she may develop / aggravate negative psychological conditions or they may become chronic.

It should be noted that the psychological features of the jobless individual, besides the needs, self-perception and the duration of unemployment, etc. are also formed by other factors that include the jobless person's place of residence, family size, social ties, financial support, age, etc. as these determine the individual's stress-coping capabilities and skills [21].

Thus, the psychological condition of the unemployed changes as the unemployment stages change. In the situation of unemployment, the individuals' self-perception changes and the problem of material and financial wealth comes to the forefront. Negative psychological conditions (reduced tone, vivacity and well-being, etc.) can accumulate and lead to stress. Under certain conditions the individual may experience an employment crisis. The jobless person's psychological condition and the emergence and course of stress or crisis are influenced by a number of macro- and micro-environment factors, his/her traits as well as the unemployment duration.

Although the unemployment situation is characterized, mainly, negatively, according to various studies, its consequences can also be positive.

Among the main negative effects of unemployment is deformation which is manifested in the loss of permanent and regular income, possible reduction in future income, absence of savings [18], reduced availability of social services, deskilling, crime-proneness, reduced social contacts [10], identity changes, decreased self-esteem, anxiety, depression, decreased life satisfaction, hopelessness, value system transformations, dependence, pessimism, loss of self-esteem [14], distorted family hierarchy [10], impaired self-organization, deformation of the life time structure [3], deteriorated physical health, alcoholism and drug addiction [13]. An active person may perceive unemployment positively as a source of free time that can be spent for self-development including further education, strengthening family ties [13], improving well-being [16], etc.

However, the jobless person's constructive use of free time involves a certain level of his/her personal emotional comfort formed by his/her acceptance of themselves as the unemployed as well as their positive acceptance of others. These are the prerequisites for a constructive overcoming of unemployment and the perception of free time as a positive consequence of unemployment. In fact, in this case, the new reality is perceived as is, and the person successfully adapts to it.

In addition to the positive effects, the experience of unemployment can also yield other results in the future. The following important consequences of past unemployment have been shown to have no distinct positive or negative character: 1) the individual's current welfare becomes lower as his/her former unemployment experience increases; 2) at the same time, unemployment has a less negative effect on individual's welfare if he/she has often encountered the situations of unemployment in the past ("habituation effect"); 3) the unemployed who have suffered the greatest welfare losses at the initial stage of unemployment, are less inclined to remain unemployed for more than a year [21].

It is evident that unemployment is a powerful determinant of human psychology. That is why the psychological assistance to the unemployed should focus on promoting their high adaptability, active attitudes to being unemployed, positive self-concept, etc., as well as their effective use of free time as the main positive result of unemployment.

The impact of unemployment on the person increases with the increase of the unemployment period. The unemployment experience has immediate and long-term consequences of both positive and negative character. In terms of the jobless person's competitiveness development, the impact of unemployment depends on the individual, who either uses the situation to increase his/her competitiveness, or stumbles upon the barriers built by his/her own negative psychological condition.

Conclusion. In terms of psychology, the unemployed are characterized by the deprived needs that can be satisfied only by obtaining a new job. Unemployment, through the personal (age, support of the family, activity, self-perception, qualification, etc.) and objective (level of country's economic

development, labor market, etc.) factors, exerts pressure on the psychological condition of the individual.

The results of this analysis of research on psychological characteristics of the unemployed can be used in providing psychological assistance to people who have found themselves in a situation of unemployment.

Further research suggests elaborating the program of psychological support of the unemployed.

References

1. Бойко Г.В. Зміни уявлення про себе в умовах втрати та відсутності роботи / Г.В. Бойко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць / Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – 2003. – Т. 1 : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. – Вип. 11. – С. 10–13.
2. Галустьян Ю.М. Сучасні адаптаційні технології у стані безробіття / Ю.М. Галустьян, А.М. Нору // Психологія особистості безробітного : м-ли IV-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 травня 2007 р.). – К. : Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 2007. – С. 292–299.
3. Глуханюк Н.С. Психология безработицы: введение в проблему : [учеб.-метод. пособие] / Н.С. Глуханюк, А.И. Колобкова, А.А. Печеркина ; Рос. акад. Образования ; Моск. психол.-соц. ин-т ; [гл. ред. Фельдштейн Д.И.]. – [2-е изд., доп.]. – М., 2003. – 83 с.
4. Денисов І.Г. Безробіття як результат неусвідомлення власних можливостей / І.Г. Денисов // Психологія особистості безробітного : м-ли II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (26 травня 2004 р.). – К. : Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 2005. – С. 146–151.
5. Демин А.Н. Психологические механизмы поведения личности в условиях безработицы / А.Н. Демин // Психологический журнал. – Февраль 2006. – С. 28–42.
6. Диагностика здоровья. Психологический практикум / под ред. проф. Г.С. Никифорова. – СПб. : Речь, 2007. – 950 с.
7. Зелінська Я.Ц. Психологічні аспекти професійного навчання безробітних / Я.Ц. Зелінська, Т.С. Бурханова // Психологія праці та управління : збірник наук. праць VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Ч. 2. – К. : ІПКДСЗУ, 2009. – С. 107–116.
8. Зиновьев И.Ф. Конкурентоспособность экономических кадров / И.Ф. Зиновьев, Е.И. Трохимец. – Симферополь : Феникс, 2008. – 132 с.
9. Киричук О.В. Особливості Я-концепції безробітних і працюючих жінок / О.В. Киричук, В.В. Вертельник, С.В. Бабенко // Психологічні ресурси особистості безробітного // Психологія особистості безробітного : м-ли IV Всеукр. наук.-практ. конф. (25 трав. 2007 р.) / АПН України ; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – К., 2007. – С. 54–62.
10. Корчевна О.В. Психологічні чинники активності безробітного на сучасному ринку праці / О.В. Корчевна // Наук. зап. Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2005. – Т. 2. – Вип. 26. – С. 359–365.
11. Костенко Л.М. Професійна перепідготовка як складова процесу психологічної реабілітації безробітних / Л.М. Костенко // Актуальні проблеми психології. – К., 2007. – Т. 7, вип. 11 : Екологічна психологія. — С. 144–149.
12. Костенко Л.М. Психологічна реабілітація безробітних в умовах професійної перепідготовки як наукова проблема / Л.М. Костенко // Міжнародна науково-практична конференція «Трансформація особистості в умовах соціально-політичних та економічних змін» (17–18 травня 2007 р.). – Чернівці, 2007. – С. 71–76.
13. Кухар Т.В. Безробіття як соціальне явище та фактор зміни психічного стану особистості / Т.В. Кухар // Вісник / Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2007. – №771, вип. 38. – С. 128–132.
14. Логвиненко В.П. Особливості сприйняття аплікатами соціально-психологічної ситуації безробіття / В.П. Логвиненко // Психологія особистості безробітного : м-ли II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (26 травня 2004 р.). – К. : Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 2005. – С. 42–52.
15. Марченко І.Б. Психічні стани та їхня роль у профілактиці безробіття / І.Б. Марченко // Психологія особистості безробітного / Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (26 травня 2004 р.). – К. : Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 2005. – С. 140–146.
16. Маршавін Ю.М. Концепція професійної підготовки підприємців для малого бізнесу з числа безробітних на базі Навчально-ділових центрів вищих навчальних закладів / Ю.М. Маршавін // Професійне навчання безробітних як засіб відтворення трудових ресурсів : м-ли наук.-практ. конф. / Державний центр зайнятості ; Київський обласний центр зайнятості. – К. : ТОВ «Кубок», 2003. – 100 с.
17. Петров В.П. Психологические проблемы профессиональной переориентации взрослых / В.П. Петров // Психологический журнал. – 1993. – Т.14. – № 3. — С. 79–89.
18. Туленков М.В. Поведінкові стратегії безробітних на ринку праці : (Соціол. аналіз) / М.В. Туленков, Г.І. Крутінъ // Ін-т підготов. кадрів Держ. служби зайнятості України. – К., 2004. – 130 с.

19. Шелест І.І. Особливості психічних станів безробітних різних вікових груп / І.І. Шелест, К.В. Виговська // Психологія праці та управління : зб. наук. праць VI Міжнародної науково-практичної конференції: – Част. 1. – К. : ІПКДСЗУ, 2009. – С. 192–199.
20. Ярмак Н.Л. Опыт применения методики активного обучения безработных / Н.Л. Ярмак, М.И. Милян // Экономические проблемы и перспективы стабилизации экономики Украины. Актуал. проблемы реформирования экономики в регионе : сб. науч. тр. – Донецк, 2002. – С. 152–156.
21. Feather, N.T. The Psychological Impact of Unemployment / N.T. Feather – Springer; 1 edition (November 22, 1989). – 285 p.
22. Paul, K.I. Unemployment and Life Goals / K.I. Paul, J.V. Vastamäki, K. Moser // Bookofabstracts 15th Conference of the European Association of Work and Organizational Psychology, Maastricht, May 25 – May 28, 2011, P. 27.

References

1. Boyko H.V. Zminy uyavlennya pro sebe v umovakh vtraty ta vidsutnosti roboty / H.V. Boyko // Aktual'ni problemy psykholohiyi : zb. nauk. prats' / In-t psykholohiyi im. H.S. Kostyuka APN Ukrayiny. – 2003. – Т. 1 : Orhanizatsiyna psykholohiya. Ekonomichna psykholohiya. Sotsial'na psykholohiya. – Vyp. 11. – С. 10–13.
2. Halustyan Yu.M. Suchasni adaptatsiyni tekhnolohiyi u stani bezrobittya / Yu.M. Halustyan, A.M. Noru // Pyskholohiya osobystosti bezrobitnoho : m-ly IV-yi Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (25 travnya 2007 r.). – К. : Instytut pidhotovky kadriv derzhavnoyi sluzhby zaynyatosti Ukrayiny, 2007. – С. 292–299.
3. Gluhanjuk N.S. Psihologicheskij bezroboticy: vvedenie v problemu : [ucheb.-metod. posobie] / N.S. Gluhanjuk, A.I. Kolobkova, A.A. Pecherkina ; Ros. akad. Obrazovaniya ; Mosk. psihol.-soc. in-t ; [gl. red. Fel'dshtejn D.I.]. – [2-e izd., dop.]. – М., 2003. – 83 s.
4. Denysov I.H. Bezrobittya, yak rezul'tat neusvidomlennya vlasnykh mozhlyvostey / I.H. Denysov // Pyskholohiya osobystosti bezrobitnoho : m-ly II-yi Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (26 travnya 2004 r.). – К. : Instytut pidhotovky kadriv derzhavnoyi sluzhby zaynyatosti Ukrayiny, 2005. – С. 146–151.
5. Djomin A.N. Psihologicheskie mehanizmy povedenija lichnosti v uslovijah bezroboticy / A.N. Djomin // Psihologicheskij zhurnal. – Fevral' 2006. – С. 28–42.
6. Diagnostika zdorov'ja. Psihologicheskij praktikum / pod red. prof. G.S. Nikiforova. – SPb. : Rech', 2007. – 950 s.
7. Zelins'ka Ya.Ts. Pyskholohichni aspekty profesiynoho navchannya bezrobitnykh / Ya.Ts. Zelins'ka, T.S. Burkhanova // Pyskholohiya pratsi ta upravlinnya : zbirnyk nauk. prats' VI Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. – Ch. 2. – К. : ІПКДСЗУ, 2009. – С. 107–116.
8. Zinov'ev I.F. Konkurentosposobnost' jekonomicheskikh kadrov / I.F. Zinov'ev, E.I. Trohimec. – Simferopol' : Feniks, 2008. – 132 s.
9. Kyrychuk O.V. Osoblyvosti Ya-kontseptsiyi bezrobitnykh i pratsyuyuchykh zhinok / O.V. Kyrychuk, V.V. Vertel'nyk, S.V. Babenko // Pyskholohichni resursy osobystosti bezrobitnoho // Pyskholohiya osobystosti bezrobitnoho : m-ly IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. (25 trav. 2007 r.) / APN Ukrayiny ; In-t pidhotov. kadriv derzh. sluzhby zaynyatosti Ukrayiny. – К., 2007. – С. 54–62.
10. Korchevna O.V. Pyskholohichni chynnyky aktyvnosti bezrobitnoho na suchasnomu rynku pratsi / O.V. Korchevna // Nauk. zap. Instytutu psykholohiyi im. H. S. Kostyuka APN Ukrayiny. – К., 2005. – Т. 2. – Vyp. 26. – С. 359–365.
11. Kostenko L.M. Profesiyna perepidhotovka yak skladova protsesu psykholohichnoyi reabilitatsiyi bezrobitnykh / L.M. Kostenko // Aktual'ni problemy psykholohiyi. – К., 2007. – Т. 7, vyp. 11 : Ekolohichna psykholohiya. — С. 144–149.
12. Kostenko L.M. Pyskholohichna reabilitatsiya bezrobitnykh v umovakh profesiynoyi perepidhotovky yak naukova problema / L.M. Kostenko // Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Transformatsiya osobystosti v umovakh sotsial'no-politychnykh ta ekonomichnykh zmin» (17–18 travnya 2007 r.). – Chernivtsi, 2007. – С. 71–76.
13. Kukhar T.V. Bezrobittya yak sotsial'ne yavyshe ta faktor zminy psykhichnoho stanu osobystosti / T.V. Kukhar // Visnyk / Kharkivs'kyy nats. un-t im. V.N. Karazina. – Kh., 2007. – №771, vyp. 38. – С. 128–132.
14. Lohvynenko V.P. Osoblyvosti spryynyattya aplikatamy sotsial'no-psykholohichnoyi sytuatsiyi bezrobittya / V.P. Lohvynenko // Pyskholohiya osobystosti bezrobitnoho : m-ly II-yi Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (26 travnya 2004 r.). – К. : Instytut pidhotovky kadriv derzhavnoyi sluzhby zaynyatosti Ukrayiny, 2005. – С. 42–52.
15. Marchenko I.B. Psykhichni stany ta yikhnya rol' u profilaktytsi bezrobittya / I.B. Marchenko // Pyskholohiya osobystosti bezrobitnoho / Materialy II-yi Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (26 travnya 2004 r.). – К. : Instytut pidhotovky kadriv derzhavnoyi sluzhby zaynyatosti Ukrayiny, 2005. – С. 140–146.
16. Marshavin Yu.M. Kontseptsiya profesiynoyi pidhotovky pidpryyemtsiv dlya maloho biznesu z chysla bezrobitnykh na bazi Navchal'no-dilovykh tsestriv vyshchykh navchal'nykh zakladiv / Yu.M. Marshavin // Profesiyne navchannya bezrobitnykh yak zasib vidtvorennya trudovykh resursiv : m-ly nauk.-prakt. konf. / Derzhavnyy tsentr zaynyatosti ; Kyivs'kyy oblasnyy tsentr zaynyatosti. – К. : TOV «Kubok», 2003. – 100 s.
17. Petrov V.P. Psihologicheskie problemy professional'noj pereorientacii vzroslykh / V.P. Petrov // Psihologicheskij zhurnal. – 1993. – Т.14. – № 3. — С. 79–89.
18. Tulenkov M.V. Povedinkovi stratehiyi bezrobitnykh na rynku pratsi : (Sotsiol. analiz) / M.V. Tulenkov, H.I. Krutin' ; In-t pidhotov. kadriv Derzh. sluzhby zaynyatosti Ukrayiny. – К., 2004. – 130 s.

19. Shelest I.I. Osoblyvosti psykhychnykh staniv bezrobitnykh riznykh vikovykh hrup / I.I. Shelest, K.V. Vyhov's'ka // Psykholohiya pratsi ta upravlinnya : zb. nauk. prats' VI Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi: – Chast. 1. – K. : IPKDSZU, 2009. – S. 192–199.
20. Jarmak N.L. Opyt primeneniya metodiki aktivnogo obuchenija bezrobotnykh / N.L. Jarmak, M.I. Miljan // Jekonomicheskie problemy i perspektivy stabilizacii jekonomiki Ukrainy. Aktual. problemy reformirovaniya jekonomiki v regione : sb. nauch. tr. – Doneck, 2002. – S. 152–156.
21. Feather, N.T. The Psychological Impact of Unemployment / N.T. Feather – Springer; 1 edition (November 22, 1989). – 285 p.
22. Paul, K.I. Unemployment and Life Goals / K.I. Paul, J.V. Vastamäki, K. Moser // Bookofabstracts 15th Conference of the European Association of Work and Organizational Psychology, Maastricht, May 25 – May 28, 2011, R. 27.

Івкін В.М. Психологічні особливості безробітного: аналіз сучасних досліджень. Статтю присвячено аналізу сучасних досліджень психології безробітного. Зазначено, що центральною складовою проблеми безробіття є її особистісна, суто психологічна складова. Особистість, яка опиняється в ситуації безробіття, зазнає впливу безлічі різноманітних факторів. Ті фактори, які визначаються психологією безробітного (організація часу, взаємовідносини з близькими, ставлення до доходу тощо), можуть бути усвідомлені безробітним та спрямовані на конструктивне подолання ситуації безробіття.

З точки зору психологічного впливу безробіття на особистість у західній науковій літературі виокремлюються дві основні категорії досліджень: 1) психологічне здоров'я та психологічний добробут, що включають такі змінні, як позитивні емоції, досвід задоволення, негативні емоційні реакції, самооцінка, депресивні симптоми, провина, фізичні захворювання, психіатричні захворювання, перевтома, задоволеність життям, апатія, структуроване та цілеспрямоване використання часу, симптоми стресу; 2) сфери реакцій на ситуацію безробіття: як безробітні пояснюють умови життя, в яких вони опинилися, зовнішній локус контролю, орієнтація на зайнятість, робоча етика та робочі цінності, гнів, показники психологічного розвитку, самотність, нудьга, зміни в певних видах поведінки, форми та частота пошуку роботи.

Вітчизняні дослідники вивчають гендерні особливості безробітних, мотиваційну сферу безробітних, особистісні характеристики безробітних, особливості тривалого безробіття, питання професійної орієнтації та професійного самовизначення безробітних, поведінкові стратегії безробітних, питання запобігання безробіттю, професійного навчання та консультування безробітних, проблеми психологічної підтримки безробітних.

Вплив ситуації безробіття на особистість зумовлений депривацією одних потреб (матеріальне забезпечення, самоповага, спілкування тощо) та виникненням інших потреб (у робочому місці). Зазначені фактори здатні призводити до суттєвих змін у психології безробітного. При цьому частина досліджень характеризує особистість у ситуації безробіття досить нейтрально, а інша частина – винятково за допомогою констатації різноманітних психологічно негативних явищ.

Ключові слова: безробітний, ситуація безробіття, потреби, психологічні особливості, депривація, стрес.

Відомості про автора

Івкін Володимир Миколайович, кандидат психологічних наук, доцент, Навчально-науковий інститут менеджменту і психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, м. Київ, Україна.

Ivkin, Volodymyr Mykolayovych, PhD, associate professor, senior researcher, Laboratory of organizational and social psychology, G.S. Kostyuk Institute of psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

E-mail: vivushka808@gmail.com

Отримано 1 вересня 2017 р.
Рецензовано 8 вересня 2017 р.
Прийнято 11 вересня 2017 р.